

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Формування аналізу правового регулювання валютних операцій в Україні свідчить, що держава здійснює валютне регулювання з метою упорядкування та покращення валютних відносин, спрямування їх для задоволення загальнодержавних потреб громадян, а також потреб суб'єктів підприємництва. З цією метою вона використовує певні інструменти валютного регулювання, режим обмежень валютних операцій, застосовуючи при цьому заходи нормативно-правового регулювання та індивідуального впливу.

Ще донедавна науковці та фахівці валютної сфери стверджували, що процес регулювання валютних операцій в Україні характеризується переважно негативними рисами, а саме відсутністю єдиного нормативного документа, який поєднував би в собі всі аспекти валютного регулювання і контролю, в існуючій нормативній базі немає чіткого розподілу функцій валютного регулювання та валютного контролю між державними органами, відсутнє визначення системи валютного курсу, немає чіткого визначення режиму валютного курсу та механізмів його встановлення, статті законів носять в основному декларативний характер і містять взаємні посилання, у нормативних актах не наведено чіткого тлумачення валютної політики, її складових і механізмів, немає чіткості й у визначенні валютного регулювання, валютних обмежень, відсутнє єдине визначення поняття валютних цінностей, відсутність системного та науково обґрунтованого підходу до правової регламентації валютних відносин, очевидне відставання норм законодавства, якими регулюються валютні відносини, від розвитку економічних процесів у державі та розвитку суміжних галузей права: конституційного, цивільного. Даний перелік можна продовжувати. Однак всі вище зазначені проблемні питання зводились до їх вирішення у прийнятті окремого закону у сфері валютної політики та валютного регулювання. І саме у 2018 році зрушилось з місця вкрай важливе питання.

Відтак, прийняття єдиного нормативного документа, Закон України «Про валюту та валютні операції» № 2473-VIII від 21 червня 2018 року (далі – Закон) набув чинності 7 липня 2018 року та буде введений в дію 7 лютого 2019 року, що регулюватиме всі основні питання у валютній сфері на заміну чинним чотирьом нормативним актам, дозволить: визначити понятійний апарат, а також чітко описати механізми валютного регулювання і контролю, що застосовуватимуться в Україні; розмежувати повноваження і обов'язки державних органів, що здійснюють валютне регулювання і валютний контроль, описати функції кожного з цих органів, виключивши їх дублювання; зробити валютний ринок більш упорядкованим і прогнозованим, підвищити ефективність діяльності національних і іноземних компаній, а також дієвість державних установ, що здійснюватимуть валютний контроль.

Згідно з документом, регулювання буде здійснюватися на таких засадах, як свобода валютних операцій, ризикоорієнтованість, прозорість, ефективність, а також самостійність валютного регулювання.

Узагальнимо основні аспекти, які згідно Закону будуть впроваджені з часом, а саме:

- надає Національному банку України широкі повноваження в сфері валютного регулювання;
- дозволи і індивідуальні валютні ліцензії будуть непотрібні.
- дозвіл на роботу з валютою для банків буде автоматичним і буде включений в загальну банківську ліцензію;
- банки зможуть проводити валютні операції без додаткових ліцензій;
- бізнес зможе отримувати кредити у нерезидентів без їх реєстрації;
- громадяни України зможуть інвестувати кошти за кордон без індивідуальних ліцензій НБУ;
- знімається зайвий валютний контроль з дрібних операцій як для населення, так і для бізнесу, залишаючи тільки чинний фінансовий моніторинг операцій в сумі з 150 тис. грн.;
- скасовується встановлений для бізнесу максимальний термін розрахунків за експортно-імпортними контрактами в межах 180 днів і санкції за порушення у вигляді штрафу в розмірі

100 % суми операції і заборони на проведення зовнішньоекономічної діяльності.

Регулятори фінансового ринку, включаючи Національний банк, Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку і Національну комісію з регулювання ринків фінансових послуг, мають привести свої нормативні акти у відповідність з цим новим законом і оприлюднити їх не пізніше ніж за 30 календарних днів до дня набрання законом чинності.

Водночас набрання законом чинності не означає автоматичне скасування існуючих на ринку обмежень НБУ. При необхідності Національний банк самостійно зможе встановлювати обмеження, якщо побачить на валютному ринку ризики. Зокрема НБУ має право запроваджувати наступні тимчасові заходи захисту (на строк до 6 місяців, при цьому строк дії заходів не може перевищувати 18 місяців протягом 2 років, у випадку нестійкого стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та/або фінансової системи:

- обов'язковий продаж (конвертація в грн.) частини надходжень в іноземній валюті;
- встановлення граничних строків за експортно-імпортними операціями;
- встановлення особливих вимог до операцій, пов'язаних з рухом капіталу;
- запровадження дозволів/лімітів на проведення окремих валютних операцій;
- резервування коштів за валютними операціями тощо.

Таким чином, Закон України «Про валюту та валютні операції» лібералізує валютні операції в Україні. Головною відмінністю нового закону є ідея, що «дозволено все, що не заборонено». Це значить, що майже будь-які валютні операції між резидентами і нерезидентами в іноземній та національній валюті зможуть здійснюватися без обмежень. Однак, повна валютна лібералізація можлива тільки після ухвалення Радою пакету законів анти-BEPS, необхідних для боротьби з ухиленням від оподаткування та розкриття інформації про власність, яка знаходиться в інших юрисдикціях. Без такого пакета документів є ризик, що компанії будуть використовувати ліберальне валютне законодавство для ухилення від сплати податків через офшори або для виведення валюти на рахунки пов'язаних осіб.

Даний закон створить комфортні, прозорі та безпечні умови для ведення бізнесу в Україні та відкриє двері іноземним інвесторам. Він є важливим кроком у рамках Угоди про Асоціацію з ЄС та на шляху інтеграції України у світові ринки капіталу.

Список використаних джерел:

1. Валютна свобода: як змінить життя українців закон «Про валюту» // <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/03/19/635094/>

2. [Городницька В.С.](#) Державне регулювання валютних операцій в Україні [Електронний ресурс] / В.С. Городницька // [Управління розвитком](#). – 2014. – № 8. – С. 36–38. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_8_17

3. Новий закон про валюту набере чинності у лютому 2019 року // <https://economics.unian.ua/finance/10180052-noviy-zakon-pro-valyutu-nabere-chinnosti-u-lyutomu-2019-roku.html>

4. Новий закон про валюту та валютні операції набув чинності // <http://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/noviy-zakon-pro-valyutu-ta-valyutni-operaciyi-nabuv-chinnosti.html>